

De Syv Sogne

Medlemsblad for Lokalhistorisk Forening
for Helsingø og Omegn

Annisse – Helsingø – Mårumb – Ramløse – Tibirke – Valby – Vejby

August 2019

Foto fra Gribskov Arkiv

Helsingø Mølle opført af Niels Jonas Rundin 1861

Rundinsvej:

Hvor kommer navnet fra?

Af Erik Larsen (Oktober 2018)

Mange byer i Danmark har en vej med navnet Østergade eller Vestergade, Skolegade eller Kirkegade. Det har vi også i Helsingø, og det er let at regne ud, hvorfor disse veje har fået deres navne, men vi har også en vej med et navn, som kun forekommer i to byer i Danmark: **Rundinsvej**.

Rundinsvej er i vore dage den store indfaldsvej til Helsingø, når man kommer kørende sydfra. Da jeg voksede op i Helsingø i starten af 1950'erne var Rundinsvej en blind vej på ca. 200 meters længde, startende fra Vestergade, hvor den også starter i vore dage, men den sluttede omkring Rundinsvej 12-14 på højre side og ved Rundinsvej 11 på venstre side. Her kunne man så stå og kigge ud over markerne, uden Rådhuset, uden Kvickly og uden det store parcelhuskvarter, man ser i dag.

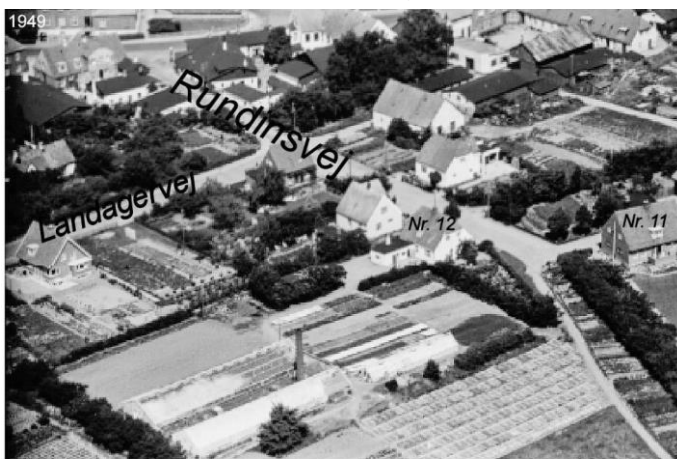

Foto fra Gribskov Arkiv

Første bygning på venstre side fra Vestergade var Svend "Vulkans" vulkanisørværksted, (nu nedrevet), på højre side var det

Engelhardts VVS-forretning og værksted, (nu solcenter) og der hvor Handelsbanken ligger i dag, var der et malerværksted. Sidst på højre side var der indkørsel til et gartneri og til Poul Klausens maskinstation. Sidste ejendom på venstre side var Frede Wienbergs landbrugsejendom, som i dag kendes som Møllebakken, hvor der nu er lejligheder under opførelse. Men hvor stammer navnet Rundinsvej fra?

To brødre og deres onkel:

Johan Jørgen Rundin og Niels Jonas Rundin var brødre og kom til Helsingør på foranledning af deres onkel Johan Jørgen Lorentzen, der i 1812 blev ejer af Helsingør Kro i en alder af 21 år.

By-kongen Johan Jørgen Lorentzen: 1791 – 1853 (62 år):

Lorentzen var søn af en velhavende garver og skomager fra Hillerød, og da han var først i tyverne hjalp hans far ham økonomisk til at købe Helsingør Kro, som han drev med stor succes.

Toglerupgård, Helsingør Kro og Gadekæret

Foto fra Gribskov Arkiv (Beskåret)

Foruden kroen drev han også en købmandsgård, bageri og et brændevins-brænderi. Han blev så velhavende, at han senere kunne blive ejer af både Toglerupgård, i dag Vestergade 7 (købt 1819) og gården Kongensgave, i dag Østergade 55, (købt 1836).

Kongensgave var på det tidspunkt en af de største gårde i Helsingø. Han havde ikke selv børn, men i stedet kunne han hjælpe sine søstersønner til Helsingø og give dem et økonomisk rygstød.

I hans tid i Helsingø nåede han at få titler som: Landvæsenskommissær, Tiendekommissær og Kammerråd. Han døde i Helsingø i 1853, 62 år gammel, og hans gravsted kan stadig ses på Helsingø Kirkegård. Ved indgang gennem lågen fra Kirkegade er det første gravsted på venstre side, hvor der står en sten med inskription bag en indhegning.

Kroejer, Kammerråd J.J. Lorentzens gravsted på Helsingø Kirkegård
(Foto: Erik Larsen)

Johan Jørgen Rundin: 1819 – 1863 (44 år)

Han blev født i København som søn af en garver, men hans far dør, da Johan Jørgen kun er 4 år gammel. Hans mor er søster til Lorentzen i Helsingø, og han er villig til at hjælpe sin søster, som har 5 faderløse børn.

Johan Jørgen Rundin tager en juridisk embedseksamen i 1837 og kan kalde sig cand.jur., men da onkel Lorentzen ejer gården Kongensgave i Helsingø, vil nevøen hellere opholde sig på gården, og i 1841 køber han Kongensgave af onklen for et lille kontant beløb, med aftale om at han i resten af onklens levetid betaler et lille årligt beløb til ham. Samme år bliver han udnævnt til Sogneforstander i en alder af 22 år.

Johan Jørgen havde mange ideer, bl.a. ville han indrette en moderne hestemølle på gården, i gårdens smedje producerede han en "svingplov", som han fik 5 års eneret på at producere og sælge, men den store økonomiske succes udeblev.

Kongensgave 1953 (Foto Sylvest Jensen)

Han begyndte at producere lertøj af gårdens ler, hvilket udvikledes sig til en porcelænsfabrik på gården. Hertil var det dog nødvendigt at anvende importerede råvarer fra Frankrig. Der blev indrettet fabrik med tilhørende ovn til at brænde porcelænet, og der blev givet tilladelse til at der kunne åbnes et udsalg i København. Alt dette krævede investering af penge, og i 1847 ansøgte Johan Jørgen først om lån på 50.000 rigsdalere til udvidelse, men fik

afslag, derefter om lån på 30.000, men fik også afslag på grund af manglende sikkerhed for pengene.

I april 1848 har man endnu ikke fået gang i salget af porcelæn, og varerne hober sig op på lageret. Assurancesummen bliver forhøjet, men om aftenen den 2. april 1848 opdager man brand på gården. Da det er en 4-længet ejendom med stråtag, og da der ikke er nogen brandsprøjte i Helsingø, brænder gården ned, og sammen med den hele varelageret, der skulle have været omsat til penge.

Da det kommer frem, at assurancesummen var forhøjet for nylig, indledes der en politiundersøgelse. Rundin og en medarbejder blev sigtet for at stå bag branden, med der kom ikke nogen opklaring. Efter 66 dage i arresten løslades de begge, og brandårsagen er aldrig blevet opklaret. Der går mere end et år, før forsikringssummen for bygningerne udbetales til Rundin. Porcelænsfabrikken kommer aldrig i gang igen, og Kongensgave lever videre som almindelig landbrugsejendom. Dette kunne ikke give penge nok til at Rundin kunne holde kreditorerne fra døren, onkel Lorentzen er død i 1853, så der ingen hjælp fra den kant. I 1855 blev gården solgt på tvangsauktion.

Jørgen Johan Rundin flyttede til København, hvor han døde i 1863, kun 44 år gammel.

Niels Jonas Rundin: 1817 – 1882 (65 år)

Niels Jonas har en uddannelse som cand. phil, han kommer til Nordsjælland, hvor han bliver gift med datteren fra Unnerup Mølle. I 1845 hjælper onkel Lorentzen fra Helsingø Kro ham med at købe Unnerup Mølle og Unnerupgård.

Inden sin død har kromand Lorentzen indsat Niels Jonas som universalarving i sit testamente, og fra 1853, da onklen dør, overtager Niels Jonas Toglerupgård, så nu er han også kromand, brændevinsbrænder og købmand i Helsingø, samtidig med at han i

nogle år endnu er møller i Unnerup. I 1857 kan han også købe Bøgeskovgård.

Der er gang i Niels Jonas, købmandsforretningen udvides med handel med jern og tømmer, der kommer en manufakturhandel og et bageri til, han stifter en hestemølle og 1861 bygger han Helsing Mølle, en hollandsk vindmølle, på Møllebakken som lå bag det nuværende Frederiksborgvej 12, som også er det oprindelige møllerhus.

Niels Jonas Rundin

Når man er en af egnens rigeste mænd, er der også nok at se til på det politiske plan, han bliver brandfoged, udpeget som sogneforstander, bliver formand for forligskommis-sionen, arbejder for at få jernbanen ført fra Kagerup til Helsing, (hvilket første skete 15 år efter hans død), er medstifter af Spare-

og Lånekassen for Kronborg Vestre Birk

Heller ikke denne Rundin undgik at blive ramt af "ildsvåde". I november 1865 nedbrænder en del af bygningerne til Togglerupgård, men kroen, rejsestald, kostald, tømmerlager og en lade blev friholdt fra branden.

Nye bygninger bliver rejst og Niels Jonas Rundin begynder herefter at bortforpagte sine virksomheder.

I august 1881 sælger han Helsing Mølle til "Gårdejer Jens Jørgensen af Laugø" og i købekontrakten kalder Niels Jonas sig "Proprietær cand. phil".

I december 1882 dør Niels Jonas Rundin, landbruget var blevet solgt fra i 1881, og enken Christiane Caroline forsøger at drive forretningen videre, uden den store succes. Sønnen Otto Rundin forsøger at komme til hjælp, også uden den store succes, flere andre forsøger sig, indtil Toglerupgård i 1902 overtages af Købmand Bernhard Olsen.

Vestergade 7, Helsingør (Foto fra Gribskov Arkiv)

Rundinsvej:

At navnet Rundinsvej stammer fra disse to tidligere by-konger Rundin og deres efterkommere i Helsingør er der ikke nogen tvivl om.

Kilder:

"En landsby i vækst" af Hans Ethelberg (Helsingør Lokalhistoriske Arkiv, 2001)
Henrik Zip Zane: "Højt at flyve, dybt at falde" - Artikel i "Jul i Helsingør – 1986"

Zone-Redningskorpset, Helsingø

Af Vilhelm Pedersen

Da Zonen (ZR) og Falcks Redningskorps blev til ét redningskorps ved årsskiftet 1962/63, var ZR's station i Helsingø ZR's største station udenfor København og købstæderne.

Avisernes omtale af stationens gøren og laden omhandlede mest brandudrykninger og kørsel til diverse ulykker med kvæstede og omkomne mennesker, men set i stationens udrykningsstatistik var disse opgaver, heldigvis, fåtallig i forhold til stationens samlede ydelser.

For året 1963 var stationens udrykninger: Brandslukning 184, Ambulance 114, Sygekørsel 794, Redningsarbejde 186, Assistance køretøjer 4287, Entreprise 307, Dyreredning 73, Diverse 687.

Ydelser i alt i 1963: 6632 – Kørte km i alt: 152.650

Om brandslukning: antal: 184, hvilket ikke er antallet af ildebrande, men antallet af udrykkende køretøjer til brand, hvorfor antal brande er betydeligt mindre end 184.

Gorman-Rupp pumpe

Entreprise dækker bl.a. over pumpeopgaver og flytning, opstilling og nedtagning af store og tunge emner, og til dette havde ZR Helsingør flere pumper, bl.a. en stor amerikansk Gorman-Rupp pumpe med en ydelse på 7000 liter/pr. minut (pumpen kan ses på Danmarks Tekniske Museum). Endvidere en mobilkran af mærket Demac.

Mobilkranen på arbejde.

Dyreredning dækker bl.a. over rejsning på stald, redning af fastsiddende dyr, nødsslagtning og indfangning og her havde ZR Helsingør i en årrække et godt samarbejde med schæferhunden "Bjørn" fra Mønge. Bjørn var oplært til indfangning af f.eks kreaturer, hvor hunden ikke bed sig fast i dyrene men blot

nappede dem i benene og sammen med ZR-personalet blev dyrene indfanget.

Verner Olsen og Bjørn på opgave.

Hvordan bliver jeg medlem af Lokalhistorisk Forening for Helsingø og Omegn?

Man kan være medlem som enkeltperson eller ægtepar/samlever fra samme husstand.

I begge tilfælde er kontingentet årligt kr. 150,-. I tilfælde af anmodning om medlemskab, se kontaktinformation på bagsiden, eller send en mail til info.lofoheom@gmail.com med angivelse af

Navn, adresse og evt. mailadresse.

Bankoverførsel Reg.nr. 1551 Kontonr. 10160464 Anfør medlemsnavn

Indbetalingskort Kodeart +01 Kontonr. 10160464 Anfør medlemsnavn

Lærer, fodboldspiller i Helsingør og Grønlandsk Landsrådsformand Lars Chemnitz:

Fortalt af Willy Larsen:

Helsingør fodbold har igennem sine 100 år lange levetid haft mange spillere fra hele landet.

Mange landbrug her i området havde ansat "karle", som var her på egnen et halvt eller et helt år, og de deltog ofte i fodboldspillet. Helsingør Brugsforening havde ofte kommissærer fra det meste af landet ansat, og daværende brugsuddeler Robert Wøidemann, der selv havde spillet fodbold, sørgede for at de blev introduceret til fodbold i Helsingør. Mange af dem var meget aktive, og enkelte af dem virkede også som fodboldtræner mm.

En anden fodboldspiller, der flyttede til Helsingør og var her fra 1955 til 1957-58, var Lars Chemnitz.

Han blev ansat som lærer på Helsingør Kommuneskole, og var en meget ivrig fodboldspiller og atletikudøver. Fra hans tid som fodboldspiller i Helsingør ses han på et holdbillede fra 1957-58.

Da man i de år også havde sne i Danmark, og det var muligt at dyrke langrend på ski, blev han også danmarksmester i langrend. Efter at han var flyttet fra Helsingør, fik han en glørværdig politisk karriere i Grønland som formand for et politisk parti, og han var fra 1971 til 1979 også formand for det Grønlandske Landsråd, og deltog på mange områder efterfølgende med alt vedrørende grønlandske anliggender.

I 1989 fik han tildelt Kommandørkorset af Dannebrogordenen. Fra 1995 til sin død i november 2006, 81 år gammel, boede han med sin hustru i Svendborg.

Kilde: Wikipedia.

Annisse kirke og kongeborg:

På tårnet på Annisse Kirke ses på nordsiden bogstavet A og på vestsiden bogstaverne V og D. Der er to versioner om, hvorfor disse bogstaver er der.

Nord- og Vestside på Annisse Kirke (Foto: Erik Larsen)

Den første fortæller, at det er initialerne for Ane Villumsdatter, som var den sidste ejer af det gods, herregård eller kongeborg, som bar navnet Hovgården og som i middelalderen lå yderst på næsset. Godset eksisterer ikke længere, men man finder stadig en vej ud til næsset, der bærer navnet Hougårdsvej.

I 1300-tallet var godset ejet af Valdemar Atterdag, men igennem tiden har godset skiftet ejer mange gange. En gang i 1600-tallet bliver jorden udlagt til præstejord, og bygningerne nedrives. Den sidst kendte ejer er Ane Villumsdatter. Hun havde bestemt, at der af stenresterne fra hovedbygningen på godset skulle bygges et tårn til Annisse Kirke, og bygherrerne har æret hende ved at forankre hendes initialer på tårnet.

En anden, men knap så spændende historie, fortæller at lensmanden på Kronborg i 1650 foretog en genopbygning af tårnet, og at initialerne står for Ane Vind, som var hans hustru.

Ved en restaurering af tårnet i 1699 tilføjede man på tårnets sydside Kong Christian den 5's monogram (konge fra 1670 til 1699) samt bogstaverne:

- O.K. som står for Otto Krabbe, 1641-1719, Gehejmeråd og Amtmand
- H.B. som står for Biskop Henrik Bornemann (1646-1710)

Sydsiden af tårnet på Annisse Kirke (Foto: Erik Larsen)

Kulfanden

Født 1860 - død 1930 (Kilder: "Mindesmærker i Nordsjælland" Udgivet af Nordsjællands Museumsforening, redigeret af Anders Uhrskov. www.kagerupsavvaerk.dk)

Jens Olsen Christensen var Kulfandens borgerlige navn. Der er ikke et egentligt mindesmærke for Kulfanden, man på Mårum Kirkegård finder man en sort obelisk på hans familiegravsted.

Kulfandens obelisk på Mårum Kirkegård (Foto: Erik Larsen)

Han var søn af en kulsvier og allerede som barn var han mørk i huden. Hans far døde da Jens kun var 13 år gammel, og han begyndte selv at arbejde med kulsvidning, hvilket nok har medvirket til at han blev endnu mere mørk i huden, og derfor har han muligvis fået sit tilnavn Kulfanden. Kullene bragte han selv med hestevogn til Kultorvet i København, hvor han solgte dem. Han var en arbejdsom ung mand, og samtidig med kulsvidning begyndte han også at handle med træ og tømmer. I 1886 begyndte han opførelsen af Kagerup

Savværk, og dette stod færdig i 1889. Her beskæftigede han ca. 50 mand og han solgte træ og tømmer til mange store virksomheder og til mange store byggerier i København. I 1906 indgik han kompagniskab og solgte halvdelen af virksomheden til en bekendt, men nogle år efter gik savværket konkurs.

Herefter begyndte han fra en ny adresse i Mårum Tinghuse igen at handle med træ og tømmer, og da han døde i 1930 efterlod han et dødsbo på ca. en halv million kroner, hvilket vidner lidt om hans energi og dygtighed inden for datidens erhvervsliv.

Lokalhistorisk forening for Helsinge og Omegn.

Formand: Poul Erik Lehmann Thomsen

mail: info.lofoheom@gmail.com

Kasserer: Finn Klitgaard – Tlf. 20121577

Mail: finn.klitgaard@adslhome.dk

Redaktør: Willy Larsen – mail: birkedal13@gmail.com

Hjemmeside:

www.lokalhistorisk-helsinge-omegn.123hjemmeside.dk

Facebook: Lokalhistorisk Forening Helsinge Omegn

Næste arrangement:

Byvandring, Frederiksborgvej, Helsinge:

Lørdag den 7.september 2019 kl. 14,00.

Vi mødes på Frederiksborgvej nr. 6, (v/Fitnesscenter)

Poul Erik Thomsen og Willy Larsen fortæller om beboere, bygninger og erhvervsliv på Frederiksborgvej gennem tiden.

Alle er velkommen - Deltagelse er gratis.

Tisvildeaften:

Onsdag den 13-11-2019 kl. 20,00 i Klubhuset, Tisvilde Bygade.

Anita Olsen fortæller om gårde og beboer i Tisvilde og Tibirke i ældre tid

Entré: Kr. 50,00 incl. kaffe og kage.